

ia hęc lucubrations, et unde pariter Eusebius ac S. Hieronymus mensuras ferē omnium meridionalium urbium Judæe deduxerunt, sita erat ad meridiem Masphæ, ad occidentem Morasthi et Odollam, ad septentrionem Ceizæ atque Hebron. In Itinerario Antonini est 20 millibus passuum à Jerusalem, et 24 ab Ascalone (vide Cellar. l. 5, cap. 15, pag. 555, 554). Quantum ab Eleutheropoli distet Hebron, nihil expressit Eusebius; sed ego 10 millia passuum circiter constituerim; posuit ille Ceilam 8 miliar. ab Eleutheropoli Hebron versus. Itinerarium Burdegalense spatium constituit 50 miliar. inter Jerusalem et Hebron; sicut et 9 miliar. inter Betsur urbem Eleutheropoli proximam, et Hebron. Non longè aberat amœ-

nissimus ager Sephar, secundum viam è Gazà Jerusalem, et vicissim. Per hanc vallem iter dirigere Jerosolymam constituerat Holofernes; per hanc rex Antiochus Eupator exercitum suum in eam urbem deduxerat; et cum inter eundem urbem Betsuram offendisset, obsidione illam vallavit (1 Mach. 6, 31, etc.). Appellabatur via illa Idumææ. Idem pariter ager insignis est caede exercitūs Zaræ regis Arabiæ (2 Par. 14, 9), et diu post Gorgiæ copiarum Syriæ imperatoris (2 Mach. 12, 32, etc.). Urbs Maresa non longè ab Eleutheropoli spectabatur. Per eandem viam et per agrum Sephalæ è Gazà Jerusalem proficiscuntur nostrà ætate itinerantes.

INSTRUCTIONES ET MYSTERIA QUÆ IN JOSUA CONTINENTUR.

Spiritus sanctus ipse Josue laudibus extulit ore Ecclesiastici, qui sic loquitur: *Fortis in bello Jesus Nave illum ita Græci nuncupant) successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum (quod salvatorem significat), maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Israel. Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, et jactando contra civitates romphæas! Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse Dominus perdidit. An non in iracundiâ ejus impeditus est sol, et una dies facta est quasi duo? Invoçavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, et audivit illum magnus et sanctus Deus in saxis grandinâ virtutis raldè fortis. Impetum fecit contra gentem hostilem, et in descensu perdidit contrarios, ut cognoscant gentes potentiam ejus; quia contra Deum pugitare non est facile. Et secutus est à tergo potens; et in diebus Moysi misericordiam fecit ipse, et Caleb filius Jephone, stare contra hostem, et prohibere gentem à peccatis, et perfringere marmur malitiæ. Et ipsi duo constituti, à periculo liberati sunt à numero sexcentorum millium pedum, inducere illos in hereditatem, in terram que manat lac et mel.* Cap. 16, v. 1 et seq.

Ad succedendum Moysi Josue designatus, et à Deo delectus ad Israel introducendum in terram promissionis, signum est veri Josue,

nampe Salvatoris mundi qui venit ad perficiendum opus cui lex Moysi preparabat, et ad introducendum in hereditatem æternam illos qui participes non fuerint idololatricæ oblationis, et querelarum quæ tot Israelitarum mortem pepererunt in deserto.

Jordanis aquæ cujus transitus Israelitis aperuit accessum ad terram Promissionis undas baptismi significat, per quas transire debemus ad introeundum in Ecclesiâ et ad obtinendum hereditatem æternam.

Circumcisio quam Israelitis præcepit Josue ut illos prepararet ad Pascha faciendam, et ad signum proprium et singulare illis imprimendum, effugit circumcisionem mentis et cordis quæ veros Dei filios planè distinguit, et sine quâ nemo piè potest celebrare Pascha christianum, quod solum prodest hominibus puris rejicientibus quicquid illos assimilat illis iniquitatis.

Gentes à Josue sublacte, omnes illius miraculosæ et continuæ victoriæ, Chananeorum irriti conatus, et vana incepta tot regum contra illum consociatorum, totidem sunt signa miraculosi modi quo in mundum vulgata est Christiana religio, invitis inferni et seculi dominationibus. Vi gratiæ suæ, virtute crucis, et efficiëntiâ vocationis suæ, Jesus Christus omnes potuit ad se attrahere, fortique ac snavi invitamento infensissimos hostes sibi conciliare. Gentilium insectationes, hæreticorum

defectiones, intestinaque bella malorum Christianorum, victorias Christi retardare non poterunt. Licet resistere populo Israel et illum vincere cum scelus admisit retinendo partem aliquam sceleris Jericho; verus autem Josue fines imponit inimicorum dominationi et malitiæ, propriæ illorum arma et propriam illorum malitiam contra ipsos vertit.

Cum terram Promissionis Israelitis dividere oportuit, sortem voluit Deus, nempe suam voluntatem quam sorte exprimeret, huic divisioni præesse, ut natura plusve minusve fructuosa fortuitæ portionis cujusque tribus nullæ contentioni locum daret, nemoque suspicari posset Josue et Eleazar gratiâ jus inflexisse. Cæterum autem hæc divisio sorte directa nobis depingit imaginem nostræ vocationis gratiæ ad regnum cælorum terrâ Promissionis

figuratum; nam, ut loquitur Paulus Apostolus Ephes. 1, 11: *In Christo et nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus qui operatur secundum consilium voluntatis suæ.*

Fœdus demum quod Israelitæ cum Deo inveniunt Josue ope, plura adjuncta continet insignia quæ nobis in illo ostendunt plura signa novi fœderis quod Deus inivit cum hominibus Jesu Christi operâ: timere Deum ut patrem, illi et per amorem servire, et astringere sese videre ac sinceræ gratitudinis vinculo, hæc omnia huicse fœderis leges componunt; nos Deo sincerè totos astringi vult Jesus Christus; cor hominis totum exigit, odii illud dividi inter Deum et creaturam, quæ nonnisi propter Deum est amanda, horrendaque tormenta minatur his qui divinum illud fœdus abrumpt.

(Translat. ex Bibl. de Vence.)

JACOBI BONFRERII ⁽¹⁾ IN LIBRUM JUDICUM Præfatio.

Et hic à libri nomenclaturâ inchoandum. Dicitur autem hic liber hebraicè *schophetim*, græcè *ἱστῶν*, latinè *judices*, quæ omnia idem sonant; Philo tamen etiam *ἰσχυῶν*, *judicia*, librum hunc appellavit, ad eum modum, quo et alii libros Regum non Regum, sed regnorum appellavere. Porrò Judices vel Judicum liber appellatur à materiâ, quæ judicum res gestas, qui Josue successerunt, et reges antecesserunt, continet, vel certè res et historias nonnullas quæ judicum temporibus acciderunt; prius tamen quàm res à judicibus gestas aggrediatur 1 et 2 capite rem altius repetit, et pauca quædam præmittit, quæ viam muniant ad sequentes de judicibus narrationes. A 3 capite usque ad 17, comprehenduntur gesta judicum; à 17 usque ad libri finem quædam historiæ memoratu dignæ referuntur, quæ istis judicum temporibus acciderant, non indicato tamen certo tempore, aut sub quo judice ea facta sint.

Nota tamen non omnium judicum gesta hic fuisse comprehensa, nam duo postremi judices, Heli et Samuel, rejecti sunt in librum 1 Regum; commodius enim visum, ut tota Sa-

muels vita ab ipso orta et infantia in eundem librum compingeretur, quam ad rem necesse fuit etiam Heli gesta, vel certè senectutis ipsius casus (quos solos Scriptura referit) conjugere, cum non potuerint à Samuelis gestis divelli. Porrò Samuelis gesta, qui populo regem extorquente, Deoque auctore primos Hebræorum reges inunxit et inauguravit, non conveniebat à Regum historiâ sejungi.

Continet item hic liber varios populi Israelitici casus prosperos et adversos, Deo alternante, et modò populum affligente ob illius idololatricam, et à divino cultu desertionem, modò feliciora reponente, cum tacti penitentiæ Israelitæ ad Deum revertebantur, ut hic unus liber manifestis exemplis demonstret unde regnorum splendor et florens reipublicæ status peti debeat, ex unâ videlicet religionis curâ, quæ si principum regumque animis insederit, perspicuè intelligant se suaque regna sub Dei protectione et tutelâ futura, à quo et externa vis hostium sit arcenda, et bonorum omnium suppeditanda affluentia, sin hujus religionis curam abiciant, vel postremam ha-

(1) Vide vitam Bonfr. 4 vol. Script. cæpp.

beant, hæresque sustineant, cum eas proflicque possunt, certò sciãt se viam inire, quæ et regnũ ipsorum exitum et imperii spoliationem, ita ut post generationes pauculas, vel in vivis nemo ex eorum supersit stirpe, vel certè nullus, qui regno et sceptris gerendis idoneus sit. Ex hoc enim fonte et religionis neglectu conjugiorum sterilitas, liberorum orbitas et immaturus obitus, regnorum commutationes et imperiorum spoliationes nascuntur; quæ item omnia adhuc apertius et luculentius Regum et Paralipomenon libri commonstrant.

Complexitur autem liber hic hujusmodi variorum Israeliticæ reipublicæ casus annorum 299 spatio sub tredecim judicibus. Othoniele, Aod, Samgar, Debora, cum Baracæ Gedeone, Abimelech, Thola, Jair, Jephthæ, Abesan, Abialon, Abdon, Samson; et Othoniel quidem 40 annis præfuit, Aod 80, Samgar pauculos menses, nec annum totum, Debora cum Barac 40; Gedeon 40, Abimelech tres, Thola 25, Jair 22, Jephthæ 6, Abesan 7, Abialon 40, Abdon 8, Samson 20, qui omnes annuim unam summam juncti cum annorum numerum conflant quem dixi.

Hujus libri scriptor quis fuerit planè incertum est, et quantum nonnulli certum illius auctorem adstruere velint vel Esdras, vel Samuelem, vel alium quempiam, vix tamen in eam rem ullam probabile argumentum afferunt. Quòd si singula suis quæque temporibus, quibus peracta sunt, fuisse conscripta, non unus aliquis scriptor esse potuit, sed diversi, cum trecentorum circiter annorum historiam hic liber contineat; sin ab uno quopiam post ea tempora fuerint hæc conscripta, videretur aliquantò propensius in Samuelem, quam in alium quempiam inclinandum. Sed de judicibus movende hic aliquot quæstionculæ.

Quæritur igitur primò: Quid officii et muneris in Judæorum republicâ habuerint judices? — Respondeo primò bellorum duces extitisse; manifestum id in plerisque judicibus, de quibus infra, qui vel à Deo, vel à populo ad hunc finem electi sunt, ut vel manifesto bello, vel quoquo alio modo populi vindices existerent, et regum exterorum tyrannidem, quæ opprimebatur, excuterent. Et hic ferè fuit primarius finis constituendi judices; hinc et ipsi passim dicuntur à Deo suscitati salvatores, et dicuntur populum defendisse, ut infra cap. 5, v. ultimo, *defendit Israel*, vel ut in hebræo habetur, *salvavit Israel*. Hos etiam Josephus non tantum *κρίτες* et *ἐπιμύνας*, *judices* et *duces*

appellat, sed etiam *στρατηγούς*, *imperatores*, *e*, *bellorum duces*, vel *ὑποστρατηγούς*, *subimperatores*, sub Deo videlicet *στρατηγούς*. Secundò judices præerant non tantum bellis et exterorum injuriis arcendis, sed etiam juri dicendo, et litibus componendis, sive popularium injuriis arcendis; id enim videtur indicare ipsum nomen *judicis*, et quod de his passim judicibus dicitur, *judicavit Israel*. Et quantum judicare in Scripturâ subinde idem sit quòd vindicare, tamen non posse ita accipi passim ut ad bella restringatur manifestum est, cum bella exiguo tempore conficerentur; at hi dicuntur annis pluribus, decem viginti judicasse Israelem. Deinde judicis officium in populo exercuisse, et lata sententiâ lites composuisse manifestè declarat illud quod de Debora infra, cap. 4, habetur: *Erat autem Debora prophetis uxor Lapidoth, quæ judicabat populum in illo tempore. Et sedebat sub palma, quæ nomine illius vocabatur, inter Rama et Bethel in monte Ephraim: ascendebantque ad eam filii Israel in omne judicium*. Josephus etiam Flavius lib. 5 Antiq. c. 8, de Gedeone loquens, ait eum confecto prospère contra Madianitas bello voluisse imperium deponere, at compulsum fuisse eum retinere per annos quadraginta juri dicendo et litibus finiendis occupatum, populo ratum habente quidquid ille in causis controversis pronuntiare. Accedit quòd quidam judices, qui annis pluribus præfere, nulla cum hostibus bella gessisse legantur, ut Thola et Jair infra cap. 10, item Abesan, Abialon, Abdon cap. 12. Sed neque Heli, qui 1 Reg. 4 dicitur judicasse Israelem quadraginta annis, legitur ulla per se bella gessisse, vel exercitum ductasse, et licet ipsis tempore bello Israelitis cum Philisteis fuerit, ipse tamen ob nimiam senectutem bello ineptus domi mansit. Pari modo nec Samuel judex, cum Israelitæ cum Philisteis inirent prælium, eos ipse in hostes duxit, sed sacrificio et orationibus intentus, spiritualibus videlicet armis pugnavit. Tertio hinc colligas eosdem judices habuisse aliquid in populum imperium, et vim coactivam; sine his enim neque ad legum custodiam compellere, neque delinquentes punire, neque injuriam popularium efficaciter arcere, neque sententiam in judicio latam exequi potuissent. Quarto ex dictis non dubium habuisse eos in populo honoratissimum locum, et supremam in rebus civilibus potestatem gessisse. Quæres secundò: Quenam igitur reipublicæ forma censenda est illa, quæ apud Hebræos

fuit sub Judicibus? — Pro democratico regimine facit quod dicitur infra cap. 17. v. 6, et cap. ultimo, v. ultimo: *In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat*. Deinde Judices fiebant populi electione, id autem solemne est in populari regimine, ut magistratus et judices à populo constituantur. Pro aristocratia stat, quòd eam formam regiminis, quæ fuit sub Judicibus, Josephus plus vice unicâ vocet aristocratiam. Inprimis libro 4 Antiq. cap. ult., ubi varias Moysis refert leges et præcepta, hoc inter cætera illis commendat Moyses: *Ἀριστοκρατία μὲν πρῶτος καὶ ἐκατ' αὐτῶν βίος, καὶ μὴ λαβὴ νόμος ἢ ἀδίκαι πόλεως, ἀλλὰ ταύτων στήριγμα τοῖς νόμοις ἔργους δεσπότης, κατ' αὐτοὺς ἑκαταπράττοντες, ἅρπαι γὰρ ἐ θεοῦ ἱερῶν εἶνα. Βασίλειος δ' εἰ γένοιο ἔργος ἡμῶν, ἔστω μὲν ἄνευ ἀρστοκρατίας: Aristocratia quidem res optima, et quæ secundum eam vita ducitur, nec vos alterius politici regiminis desiderium capiat, sed hanc amate leges habentes dominas, ex earum præscripto singula facientes. Satis enim est si Deum præsidem habeatis. Regis verò si cupidus vos ceperit, sit ipse ejusdem gentis. Ecce quomodò primam illam formam regiminis, quæ apud Israelitas fuit, quamque regie administrationi opponit, Moyses apud Josephum aristocratiam vocet. Rursum idem Josephus lib. 6 Antiq. cap. 4, ait Samuelem Israelitis regem petentibus indoluisse, quòd propter innotatum justitiæ studium non amaret regiam potestatem, delectaretur autem aristocratia. Eodem lib. c. 6, ait idem sub Moysæ et Josue, ac deinceps *ἀριστοκρατίῳ* *διετίθει*, hoc est, ut latinus interpres verit, *optimates rem administrabant*. Eandem etiam regiminis formam Josephus secuti appellant, et esse volunt Fevardentius in Ruth. cap. 4; Sigonius libro 1 de Republicâ Hebræorum cap. 5; Genebrardus in Chronologiâ; Abulensis, quæst. 15, et quæst. proœmiali ultimâ. Atverò monarchiam ferè malunt ceteri; Serarius in cap. 3 Judic; Belarminus libro 2 de Pontifice, cap. 2; Sanderus libro de Monarchiâ; Salianus in Annalibus; et hæc opinio videtur vero propior; nam judices non plures erant, sed quoque tempore unicuique, neque is ad breve tempus rempublicam Hebræorum administrabat, esto sæpè bellorum occasione ad principatum accesseretur: at ea est monarchia cum unus principatum tota vitæ gerit, ut et vox ipsa sonat, et declarat in Politicis lib. 3 Aristoteles; unde et Josephus hos eosdem judices lib. Antiq. 11, cap. 4, appellat *μονάρχων* et alibi *ἀριστοκράτας* seu *imperatores* vocat.*

Quæ pro democraticâ initio allata sunt, nihil evincunt: nam locus ille infra cap. 17 et ultimo tantummodò vult eo tempore non fuisse politiam regiam, ut liquet ex antithesi: *In diebus illis non erat rex in Israel*, cuius scilicet legibus et imperio populus subditur, *sed unusquisque quod sibi rectum videbatur faciebat*, non autem quòd non esset, qui juxta leges à Deo datas civili administrationi præsetet; vel certè vult, quo tempore illa gesta sunt, judicem neminem fuisse, sive quòd nullus adhuc iudex factus esset, sive quòd interregnum esset, ut quidam explicant. Neque verò satis est ad democratiam et populare regimen, si neminem habeat populum à quo gubernetur, sed etiam debet ipso populus gubernare, seu leges condendo, seu magistratus arbitrato suo constituendo. Neque satis est ad democratiam ut populus judices et magistratus eligat, si illi principatum proregent ad vitam, nam et electione populi reges quidam creantur, quorum tamen monarchicum esse regimen, nemo negaverit, sed deberent ita à populo eligi, ut vel ad nutium populi amoveri possent, vel ad breve tempus duntaxat, puta annum, constituerent. Hinc Romæ democraticæ ære regimen quamdiu consules, dictatores, tribuni anni vel semestres fuerunt, et Leodii etiamnum simile regimen cernitur.

Aristocratiam etiam politicam, si de eâ propriè loquamur, et ad mentem Aristotelis in Politicis, cæterorumque, qui de triplici politiæ formâ scripsere, in horum judicium principatu asserere non possumus; hæc enim plurimum est, licet pauciorum, eorumdemque optimorum: at Josephus aristocratiae nomine abusus est, et monarchiæ speciem fecit, utpote quam in *βασίλειαν* et hæc *ἀριστοκρατίαν* secat, et unam alteri tanquam ejusdem generis speciem alteri speciei opponit: utramque autem sub eodem monarchiæ genere opponit polyarchiam seu multorum regimini, esto sit oligarchia, et ad paucos pertinet administratio.

Quæres igitur tertio: Si judicium istorum politiæ erat monarchica, quâ igitur in re differabat à monarchiâ regiâ? Nam videtur Aristoteles lib. 3 Politic. cap. 10, 11, 12, omne regimen monarchicum facere regium, et omnes monarchas reges, eò usque ut eos, qui non absolutum in aliquâ republicâ imperium, sed ejus partem duntaxat, cuius modi esset in bellis imperator teneret, reges appellet. — Respondeo verum esse latè sumendo posse omnes monarchas reges appellari, et omnem monar-

chiam dici posse potitiam regiam, et ita accipit Aristoteles; attamen non parva potest esse inter monarchas differentia, prout vel à Deo vel à republicis eorum auctoritas arctatur; et verò regia auctoritas, si propriè loquamur et ex Scripturæ mente, ea dici solet, quæ maximè est libera, quæque subditos arbitrato suo et imperio movet, quò lubet. Et hæc ratione horum judicum potestas distincta fuit à regum, qui postmodum in Hebræorum republica fuerunt, potestate.

Primo quòd judices secundum leges à Deo datas rempublicam administrarent, nullam verò ipsi legem de novo condere concessum esset; sed et in rebus gravioribus Synedrii decretis et calculis alligarentur; at reges et novas leges condere, non tamen quæ divinas abrogarent, vel iis repugnarent, et pro imperio quidlibet agere, non tantum in ordine ad legum custodiam, possent.

Secundo hinc liquet reges *δυναστες* et dominos extitisse, judices verò non item, sed legem per id tempus fuisse dominam, et Deum legis autorem. Et hæc est ratio, cur Deus se tempore judicum regem populi diceret, adscitis autem à populo regibus Deum quodammodo regno et regio titulo spoliatum. Hinc est illud 1 Reg. 8, cum populus regem petisset: *Non te, inquit Deus Samueli, abjecerunt, sed me, ne regem super eos.* Hinc et illa acris Samuelis objurgatio postea cap. 12, et populi peccatum, quod exaggerat, quasi Deum regem suum à se repulissent: *cujus peccati gravitatem etiam Deus declaravit datis messis tempore pluvii et tonitruis, quæ res per id tempus in eâ regione erit insolens.* Hinc refer et illa seu populi seu Samuelis verba, quæ eodem capite, v. 12, commemorantur: *Videntes, inquit Samuel, quòd Naas rex filiorum Ammon venisset adversum vos, dixistis mihi: Nequaquam, sed rex imperabit vobis, cum Dominus Deus vester regnaret in vobis.* Hinc etiam facit quod supra dicitur apud Josephum à Antiq. cap. ult., Moyses, cum leges ferret, et populum dehortaretur à regni potitiam: *ἀπειθὲς ἀκούσας ὄντας, sufficit si Deus dux et rex vobis sit.* Non habebant igitur judices dominium illud et jurisdictionem absolutam in populum, quod habuerunt reges postea. Unde cum dominium illud regum confecto bello Madianitico detulissent Israëlitis Gedeoni, infra cap. 8, v. 22, hæc verbis: *Dominare nostri tu, et filius tuus, et filius filii tui: quia liberasti nos de manu Madian;* respondit Gedeon: *Non dominabor vestri, nec dominabitur in vos filius meus, sed dominabi-*

tur vobis Dominus. Hæc dominium illud regium recusavit et rejectit Gedeon: at iudicatum seu principatum, qualem habuerant cæteri judices, non rejectit, utpote qui reipsa iudicavit Israël quadraginta annis. Hinc eodem facit ad declarandum illud dominium regum, jus illud regis, quod jussus est à Deo Samuel populo clarè voce enuntiare, 1 Reg. 8: *Filiis vestros tollet, et ponet in curribus suis, facietque sibi equites et præcursores quadrigarum suarum, et constituet sibi tribunos, et centuriones, et aratores agrorum suorum, et messorum segetum, et fabros armorum et currum suorum. Filiis quoque vestras faciet sibi unguentarias, et focarias, et panificas. Agros quoque vestros, et vineas, et oliveæ optima tollet, et dabit servis suis. Sed et segetes vestras, et vinearum redditus addecimabit, ut det eumichis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancillas, et juvenes optimos et asinos auferet, et ponet in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit, vasque eritis ei servi.* Quæ omnia regis amplum dominium explicant, et quomodo soleant reges subditos variis modis opprimere, quæ omnia ab iis fiunt, si non de jure, certè de facto, et juris aliquâ specie, ratione domini jurisdictionis, quod ipsis in subditos competit, unde et videri volunt ista jure agere, quæ ratio est, cur etiam à Scripturâ jus regis appelletur. Hanc differentiam monarchiarum, seu, ut ipse vocat, regum, etiam ipse agnovit Aristoteles, eorum nempe, qui omnia pro imperio et arbitrio suo faciunt, et eorum qui ex legum præscripto omnia administrant, ejusmodi erant judices, siquidem libro 3 Polit. cap. 5, initio ita ait: *Verum de eo rege, qui cuncta ex voluntate sua gerit, consideratio nunc est facienda: nam ille qui secundum leges dicitur rex, etc.* Et cap. præcedenti: *Quæstio est, inquit, utrum habere debeat, qui regnaturus est, circa se potentiam quamdam, quæ possit compellere non parentes, vel quomodo gubernationem exerceat? Si enim habeat potestatem à legibus concessam, et nihil ex voluntate sua faciat præter leges, tamen necessaria erit ipsi potentia, per quam leges tueri queat.* Et rursum c. 12: *Qui igitur legem præesse jubent, videntur jubere Deum præesse et leges.* Quæ postrema Aristotelis verba maximè in rem nostram faciunt; si enim qui leges ab hominibus latas præesse volunt, ita ut princeps nihil agat nisi ex præscripto legum, cum legibus Deum præesse volunt, tanquam primum omnis bonæ legis autorem

et fontem; multo magis in Hebræorum republica, dum solæ leges ab ipsomet Deo lata iudicibus præsidebant et imperabant, Deus solus rex et dominus longè potiori jure dici potuit.

Tertio ea fuit inter reges et judices differentia, quòd reges ratione illius amplioris domini tributa populo imponerent, non item judices. De regibus manifestè indicatum est in jure illo regio à Samuele pronuntiata, de quo paulò ante. Et verò Saïlem primum regem populo tributa indixisse perspicuè liquet ex eo quòd Davide interrogante quid daretur homini, qui percuteret Goliath, responsum sit inter cætera fore, ut domus ejus fieret immunis à tributo in Israel. Davidem etiam tributorum collectorem habuisse legimus Aduram, 2 Reg. 20, v. 24; similiter et Salomon collectores tributorum habuit, 3 Reg. 4, v. 6, et cap. 11, v. 28; item et Roboam cap. 12, v. 18, qui et rogatus aliquid de paternis tributis remittere, asperâ response defectioni decem tribum causam præbuit.

Quarto reges in signum hujus absoluti principatus et domini diademate utebantur, et regis insignibus, ut aliarum gentium reges, non item judices. Hinc Amalecites ille adolescens Saïle occiso, 2 Reg. 1: *Tuli diadema quod erat in capite ejus, et armillam de brachio illius, et attuli ad te dominum meum hinc.* Et David rex ex diademate Melchom idoli Ammonitarum fecit sibi diadema et capiti suo imposuit, 2 Reg. 12, v. 50, et 1 Paral. 20, v. 2. Et 2 Paral. 25, cum Joas Ochozia filius rex à Joiadâ constitueretur, imposuerunt ei diadema, ut habetur v. 11.

Quinto reges ungebantur, non judices. Sic Saül et David à Samuele uncti sunt, 1 Reg. 10 et 16, et Salomon à Sadoc pontifice, 3 Reg. 1, et Joas à Joiadâ, 2 Paral. 23.

Sexto reges satellitio cingebantur, et stipatorum turba muniti, multoque apparatu incedebant, at non judices. Sic enim Samuel in illo regni jure: *Filiis vestros tollet, et ponet in curribus suis, facietque sibi equites et præcursores quadrigarum suarum.* Reprehendit David Abner et socios, 1 Reg. 26, quòd regem dormientem ipsi ad excubandum et custodiendum constituti, non rectè custodissent. David legiones Cerethi et Phelethi ad sui custodiam stipatorum adhibebat. Eadem etiam insequentium regum tutelæ adhibita, nam et Salomon isdem stipantibus inmetus rex et inauguratus fuit, 5 Reg. 1, ubi et Joas rex, 4 Reg. 11, v. 19. Sed

et Salomonis lectulum sexaginta fortes ambabant, et ducenta scuta aurea, trecentisque peltas aureas idem confecit, ut habetur 5 Reg. 10, nempe quibus ad pompam uterentur custodes domus regie, et ubi quopiam eundem esset, regem præcutes antelcerent, ut ex altero loco colligimus, 5 Reg. 14, ubi hæc scutis à rege Egypti sublati dicitur de Roboam: *Pro quibus fecit rex Roboam scuta area, tradidit ea in manum ducum scutiariorum, et eorum qui excubabant ante ostium domus regie.* Cimque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea, qui præeundi habebant officium, et postea reportabant ad armamentarium scutiariorum.

Septimo reges, postquam fuere primum à Deo constituti, successione ad regnum perveniabant, nam et apud Davidis posteròs perpetuo usque ad captivitatem Babyloniam permansit, et ad Saülis posteròs transisset, nisi ipse cum sua posteritate eo privari commeritus fuisset; at principatus judicum neque successione ad ullum pervenit, neque in eodem familia aut tribu perpetuo mansit, sed ex variis tribubus modò hæc, modò illà ita assumebantur; è tribu Juda fuit Othoniel, primus è Judicibus, et præter hunc Abesai, qui Othonieli successit sit Aod fuit è tribu Benjamin, Barac è tribu Nephthali; Gedeon, Jair et Jeaphth è tribu Manasse, Thola ex Issachar, Abialon è tribu Zabulonâ, Abdon ex Ephraim, Samson ex Dan, Heli et Samuel è tribu Levi. Unus Abimelech patri Gedeoni successit, sed vi, dolo et tyrannica usurpatione, unde et ipse non tam judex more antecessorum judicum, quam rex constitutus fuisse dicitur, cap. 9, v. 6 et 18, et regnasse dicitur v. 22, et dominatus v. 2, et alii dicuntur ei servisse v. 28; Gedeoni principatus et dominatio regia oblata fuerat infra, cap. 8, v. 22, eademque ad posteròs transmittenda: *Dominare nostri tu, et filius tuus, et filius filii tui;* at ipse modestè eum principatum rejectit.

Quares quartò an judicis nomen etiam regibus conveniat. — Respondeo: Si hæc vox in sua amplissima significatione capiatur, non dubium est etiam regibus convenire, ita ut omnes reges etiam s'nt judices, licet non omnes judices reges; nam et reges passim dicuntur judicare populum, et Israeliticus populus, licet hæc tamen judices ad lites dirimendas habuisset, tamen 1 Reg. 8, ait Samueli: *Constitue nobis regem, ut judicet nos.* Et Salomon petens à Deo sapientiam, 5 Reg. 3, ait: *Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, et discer-*

vere inter bonum et malum; quis enim poterit judicare populum istum, populum tuum hunc multum? Et Absalon regnum ambiens, 2 Reg. 15, dicebat: *Quis me constituat judicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, et justè judicem?* Neque dubium est omnia, quæ judicibus his competeabant munia, et multò etiam ampliora regibus convenisse; nihilominus si pressè loquamur de judicibus, prout hoc libro sumuntur, dico discernendos esse reges à judicibus, utpote sub quibus alia reipublice forma fuerit.

Quæres quintò, an etiam in judicium numero recensendi sint Moyses et Josue? — Ita volunt aliqui, quò Othonio tertium judicem faciunt. Accedit quòd cum illi non fuerint reges, videantur in judicium numero reponendi, et quamvis Philo Moysen regem vocet, multisque conetur ostendere ipsum regem fuisse in libris de Vita Moysis, attamen nimis amplè cum Aristotele regis nomen sumpsit, ut possit comprehendere omnem principem monarchicum, etiam eum qui ex legum normà ita subditos regat, ut nihil arbitrio suo faciat, cujusmodi fuit Moyses. Adde quòd id ex mente Scripturæ videatur, quæ Moysen et Josue in judicibus videatur comprehendere; nam Isaïa 1, 26, dicit propheta: *Et restitum judices tuos, ut fuerunt prius.* Ubi Hieronymus ait nomine *judicum* intelligi Moysen, Josue, et alios seu judices, seu reges pios, qui antecesserant. Dico tamen hos meliùs à judicium numero secerni, et Isaïam latè nomen judicis sumere, ut quemlibet principem monarchicum complectatur. Possent quidem et hi in judicium numero censeri potius quam regum; tamen sive quia præfuerunt populo adhuc vago, et needùm certas sedes habenti, sive quia his ampliora quam cæteris judicibus munia et dignitatum tituli conveniebant (nam Moyses non tantùm in politicis et civilibus populo præfuit, sed etiam in spiritualibus; neque tantùm civilis princeps, sed etiam sacerdos et legislator fuit; Josue præter principatum hoc habuit, quòd populum in terram promissam introduxerit, illustribus victoriis eandem pepererit, distribuerit), rectiùs hi à judicium numero, quod maxima bonorum auctorum pars facit, seponantur.

Quæres sextò: Fuerintne hi judices omnes sancti? De Abimelecho tyranno et homine impio non est hæc quæstio, sed de cæteris Dei vel populi liberè electione factis judicibus. — Respondeo satis verisimile esse eos omnes esse sanctos, et in cælo beatos, tum quòd hi

à Deo suscitati dicantur, ut populum defenderent et gubernarent: Deus autem, quos ad aliquod munus eligit, solet gratis et donis ad id necessariis instruere; neque res parva erat oppressum populum libertati restituere, tyrannos opprimere, populum judicare, et in Dei cultu retinere; tum quòd populi salvatores, ut passim hoc libro appellantur, extiterint, quà in re Christi Salvatoris typum gesserunt; tum quòd hos judices, eorumque fidem magnoperè commendat Apostolus ad Hebræos 11: *Deficiet me tempus, inquit, enarrantem de Gedeon, Barac, Samson, Jephthe, David, Samuel, et prophetis, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repositiones, obtulerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, convalescerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum.* Et quanquam Apostolus ibi non omnes judices nominet, satis tamen perspicuum est eum studio id fecisse, non quòd non idem de cæteris dici posset, sed quòd sub his etiam cæteros, qui in pari causà erant, intelligi vellet, et pauculos duntaxat, exempli gratià, ut dicitur, assumere vellet, ne in exemplis afferendis nimis esset. Adde satis ostendere sibi non fuisse curæ, quos ex iis in medium adduceret, cum eos eo ordine, quo principatum obtinuerunt, non recenset, sed maxime obvios, et eo ordine, quo se ejus memorie ingesserunt. Accedit ad hæc Ecclesiasticus, qui neminem excipit, omnes comprehendit cap. 46: *Et judices, inquit, singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor; qui non aversi sunt à Domino, ut sit memoria eorum in benedictione, et ossa eorum pullulent de loco suo, et nomen eorum permaneat in æternum, permanens ad filios illorum sanctorum virorum gloria.* Ecce quomodò judices non aliqui, sed singuli suo nomine, seu nominatim laudandi, et cum debitis encomiis commemorandi sint, utpote quorum non est corruptum cor per idololatricam scilicet, neque aversi sunt à Domino, ab ipsius, videlicet, cultu et voluntate recedentes: quorum ob id memoriam vult esse in benedictione apud Deum et homines, et eorum ossa pullulare de locis suis, hoc est, resurgere ut sanctos decet ad beatam immortalitatem, et nomen ac gloriam rectè factorum ipsorum permanere in æternum, et manare ad posterum. Neque his obstat quòd horum nulli rectè factorum gloriam quibusdam peccatis obscurarint, siquidem hi ferè illustriores fuerunt, et hos maxime nominat Paulus, et de singulis dicendum infra.

CAPUT PRIMUM.

1. Post mortem Josue consulerunt filii Israel Dominum dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananæum, et erit dux belli?

2. Dixitque Dominus: Judas ascendet; ecce tradidi terram in manus ejus.

3. Et ait Judas Simeoni fratri suo: Ascende mecum in sortem meam, et pugna contra Chananæum, ut et ego pergam in sortem tuam. Et abiit cum eo Simeon.

4. Ascenditque Judas, et tradidit Dominus Chananæum ac Pherézæum in manus eorum; et percusserunt in Bezece decem millia virorum.

5. Invenitque Adonibezec in Bezece, et pugnaverunt contra eum, ac percusserunt Chananæum et Pherézæum.

6. Fugit autem Adonibezec; quem persecuti comprehenderunt, cæcis summitatibus manuum ejus ac pedum.

7. Dixitque Adonibezec: Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensà meà ciborum reliquias; sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Adduxeruntque eum in Jerusalem, et ibi mortuus est.

8. Oppugnantes ergo filii Juda Jerusalem, ceperunt eam et percusserunt in ore gladii, tradentes cunctam incendio civitatem.

9. Et postea descendentes pugnaverunt contra Chananæum, qui habitabat in montanis, et ad meridiem, et in campibus.

10. Pergensque Judas contra Chananæum qui habitabat in Hebron (cujus nomen fuit antiquitus Cariath-Arbe), percussit Sesai et Ahiman et Tholmai.

11. Atque inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cujus nomen vetus erat Cariath-Sepher, id est Civitas-Litterarum.

12. Dixitque Caleb: Qui percusserit

CHAPITRE Ier.

1. Après la mort de Josué, les enfants d'Israël s'étant multipliés, et se trouvant en état de remplir le pays que Dieu leur avait donné, consultèrent le Seigneur et lui dirent: Qui marchera à notre tête pour combattre les Chananéens? et qui sera notre chef pour continuer la guerre contre ces peuples anathématisés?

2. Le Seigneur répondit: Ce sera Juda qui marchera devant vous; je lui ai livré le pays ennemi.

3. Alors Juda dit à Siméon son frère: Venez m'aider à me rendre maître de la part qui m'est échue au sort et à combattre les Chananéens, et ensuite j'irai vous aider à conquérir ce qui vous est échu. Siméon alla donc avec Juda.

4. Et Juda ayant marché contre les ennemis, le Seigneur livra entre les mains des Hébreux les Chananéens et les Phéréziens, et ils en taillèrent dix mille en pièces à Bezece.

5. Ils trouvèrent ensuite à Bezece Adonibezec, qui était un des plus puissants rois du pays; ils le combattirent, et défirent les Chananéens et les Phéréziens qui composaient son armée.

6. Adonibezec ayant pris la fuite, ils le poursuivirent, le prirent, et lui coupèrent les extrémités des mains et des pieds.

7. Alors Adonibezec dit: J'ai fait couper l'extrémité des mains et des pieds à soixante-dix rois qui mangeaient sous ma table les restes de ce qu'on me servait: Dieu m'a traité comme j'ai traité les autres. Ensuite ils l'emmenèrent à Jérusalem, où il mourut.

8. Or, les enfants de Juda ayant mis le siège devant Jérusalem, la prirent, taillèrent en pièces tout ce qu'ils y trouvèrent, et mirent le feu dans toute la partie de la ville qui leur était échue en partage.

9. Ils descendirent ensuite pour combattre les Chananéens qui étaient restés dans le pays des montagnes, vers le midi, et dans la plaine.

10. Et Juda, ayant marché contre les Chananéens qui habitaient à Hébron (dont le nom était autrefois Cariath-Arbe), défit Sésai, Ahiman et Tholmai, qui y commandaient, et y établit Caleb, à qui cette ville avait été donnée en partage.

11. Etant parti de là, il marcha contre les habitants de Dabir, qui s'appelaient autrefois Cariath-Sépher, c'est-à-dire la Ville-des-Lettres.

12. Alors Caleb dit: Je donnerai ma fille